

Lokale ontwikkelstrategie Noordoost Twente

LEADER 2023 - 2027

Voor een leefbaar platteland in Noordoost Twente!

Door Maarten Bomans en Saskia Wiegens

Inhoud

1.	In het kort.....	2
2.	Het gebiedsproces.....	3
2.1	Samen met de mensen uit het gebied	3
2.2	Wie was er bij betrokken?.....	6
2.3	Wat leverde het gebiedsproces ons op?.....	7
3.	Noordoost Twente	9
3.1	Het gebied en de inwoners	9
3.2	Wat leverde dit onderzoek van het gebied ons op?	12
4.	Strategie	13
4.1	Van analyse naar strategie	13
4.2	Van strategie naar aanpak.....	15
5.	Activiteitenplan	17
5.1	Uitvoering van projecten.....	17
5.2	Samenwerking.....	18
5.3	Groei in kennis en kunde.....	19
5.4	Communicatie	19
5.5	Administratie	19
6.	Organisatie	20
6.1	De LAG	20
6.2	Organisatie van de uitvoering	23
6.3	Beheer- en toezichtregeling (reglement)	24
6.4	Selectiecriteria.....	26
6.5	Wijze van subsidiëren.....	26
7.	Financiering	29
7.1	Beheerskosten.....	29
7.2	Projecten	29
7.3	Dekking.....	30

1. In het kort¹

¹ Dit is een concept infographic, bij doorgang van de LOS wordt deze door een ontwerpbureau verfijnd.

2. Het gebiedsproces

Een aantrekkelijke plek om te wonen, werken en leven. Noaberschap in een karakteristieke omgeving. Gastvrij en ruimte om te recreëren. De lokale gemeenschap bruist van de ideeën. Initiatieven ontstaan en blijven groeien. Dit is Noordoost Twente. Een plek waar mensen aanpakken.

Het landelijk gebied is meer dan ooit in beweging, ook in Noordoost Twente. De komende jaren moet er gewerkt worden aan diverse grote opgaven. Stuk voor stuk complexe vraagstukken die met elkaar verbonden zijn. Samenwerking is hierin essentieel. Met het LEADER programma en deze Lokale Ontwikkel Strategie dragen wij bij aan deze ontwikkelingen, samen met de mensen uit het gebied.

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe het gebiedsproces is vormgegeven. Er wordt omschreven hoe de gemeenschap is betrokken bij het ontwikkelen van de nieuwe strategie voor deze LOS. Samen met een gebiedsanalyse (hoofdstuk 3) leidt dit tot een strategie die te vinden is in hoofdstuk 4.

2.1 Samen met de mensen uit het gebied

Omdat een leefbaar platteland ontstaat mét mensen, zijn de inwoners van het gebied betrokken bij de totstandkoming van de nieuwe doelen en speerpunten voor de nieuwe periode van LEADER 2023 t/m 2027. Om de input van de mensen op te halen zijn we ze actief op gaan zoeken. Geen bijeenkomst waar een inwoner voor wordt uitgenodigd, maar actief de ‘boer op’.

Voordat we de boer op gingen

Voordat we de boer op konden is er aandacht besteed aan de inhoud van de campagne. Daarvoor zijn de 17 Sustainable Development Goals² vertaald naar het Twents, [zie bijlage 1](#). Deze goals zijn door de VN vastgesteld om van de wereld een betere plek te maken door duurzame ontwikkeling te realiseren. Nadat ze vertaald zijn naar het Twents, noemen wij ze de 17 goals.

De 17 goals passen bij de doelstelling van de LEADER subsidie. LEADER richt zich op het versterken van het landelijk gebied, sociale cohesie en het behouden/versterken van het voorzieningenniveau. Deze 3 doelen vind je 1 op 1 terug in de 17 Twentse goals, kijk maar:

² <https://www.sdg nederland.nl/> de Sustainable Development Goals (SDG's) zijn doelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030. Een mondiaal kompas voor uitdagingen als armoede, onderwijs en de klimaatcrisis.

Versterken landelijk gebied:

Sociale cohesie:

Behouden/versterken van het voorzieningenniveau:

De boer op met de LOSjeep

Met de 17 Twentse goals op zak, zijn we los gegaan met de LOSjeep. Een eyecatcher; een knaloranje Jeep met stickers van de 17 Twentse goals, een sticker van het LEADER logo en een qr code om bij onze online enquête (zie pagina 5) te komen. De campagne bestond uit een reeks bijeenkomsten. Als eerste een feestelijke aftrap, gevolgd door 4 activiteiten op markten en parkeerplaatsen en afgesloten met een heus LOSfestival. Ten tijde van de gehele LOS schrijfperiode had men de ruimte om een online enquête in te vullen en zijn er een aantal diepte-interviews gehouden. Naast deze actieve campagne in het gebied was er voldoende aandacht in de media. [Zie bijlage 2](#) voor een overzicht van de campagne en de media-aandacht.

Hoe zag dat er uit?

De **feestelijke aftrap** werd gevierd samen met (potentiële) initiatiefnemers, collega projecten uit het gebied, overheid en andere verwante partijen. Het vond plaats bij Morshuis in Albergen, te midden van het gebied.

De **LOSjeep** is ingezet op nog 4 plekken in de regio, te weten: Losser, Geesteren, Deurningen, en Weerselo. En afsluitend stond de LOSjeep bij het festival in Agelo. Er is bewust ingezet op de kleinere dorpen. De input van deze gemeenschap is van groot belang voor de ontwikkeling van het landelijk gebied. Deze doelgroep mag zich gehoord voelen!

Rondom de LOSjeep hadden bezoekers de ruimte om een vragenlijst in te vullen, een 17 goals spel te spelen, de brochure van LEADER in te kijken of mee te nemen en natuurlijk in gesprek te gaan met LAGleden en coördinatoren. Ook werd men uitgenodigd voor het LOSfestival met behulp van een **flyer**.

Het doel van het **festival** was om alle geïnteresseerden en energieke initiatiefnemers bij elkaar te brengen om op deze manier het netwerk uit te breiden voor inwoners zelf. Met behulp van een competitieve pubquiz, met lokale prijs, werd men uitgedaagd écht na te denken over de invulling van het leefbaar platteland. Omdat men samen aan tafels zat, kon er ook goed gediscussieerd worden over alle verschillende wensen en belangen.

Op het festival:

- vertelden initiatiefnemers over hun ervaringen;
- waren lokale producten en initiatieven te bewonderen;
- kon in het heerlijke voorjaarszonnetje veel informatie worden uitgewisseld;
- deden ruim 20 mensen mee aan de pubquiz waarin zij leerden over het gebied en hierover samen in gesprek gingen;
- zijn de kinderen vermaakt met een springkussen.

De **online enquête** had de focus op de 17 Twentse goals. Men kon de top 3 goals aangeven en uitleggen waarom juist deze goals zo belangrijk zijn voor Noordoost Twente. Daarna kon men nog aangeven hoe een ultiem leefbaar Noordoost Twente er uitziet in de ogen van de invuller en kon men kansen, bedreigingen en sterktes en zwaktes noemen. Er zijn 48 personen die de vragenlijst en/of enquête hebben ingevuld. In [bijlage 3](#) wordt de uitkomst van de enquête weergegeven.

De **interviews** zijn gevoerd met de volgende mensen en doelgroepen:

Sector	Geïnterviewde	Organisatie
Recreatie en toerisme	Jarno Vedders	Jarno is bijna vijf jaar werkzaam als gebiedsadviseur Twente bij Twente Marketing. Daarnaast is hij de coördinator van het platform Samen voor Elkaar. Hij kent de regio goed, heeft veel contacten met initiatiefnemers (projecten gericht op toerisme) en heeft een netwerk met ambtenaren en organisaties die verantwoordelijk zijn voor het toeristisch beleid.
Jonge ondernemers	Gyula Rychtarski (32jaar)	Gyula is voorzitter van Young Twente Board. Young Twente Board bestaat uit tien Twentse jongeren die meedenken over de toekomst van regio Twente en die opkomen voor de belangen van Twentse jongeren. Gyula geeft aan dat Young Twente Board het klankbord is voor Twente Board.
Jonge agrariërs	Sjoerd Ribberink (+- 31 jaar)	Sjoerd woont samen met zijn vriendin op het erf van hun boerderij. Zij hebben 270 koeien en Sjoerd zit samen met zijn ouders in een maatschap. Ze hebben pas geleden een perceel gekocht waar een mini camping op zit. De vriendin van Sjoerd wil hierin gaan ondernemen.
Zorg en Welzijn	Kristel Trimbos en Marleen Wagenaar	Kristel is sociaal werker vrijwillige inzet en verenigingen bij SWTD (Stichting Welzijn Tubbergen en Dinkelland). Marleen is directeur van SWTD. SWTD is de welzijnsinstelling voor de gemeenten Tubbergen en Dinkelland. Als vooruitstrevende welzijnsorganisatie ondersteunen zij de inwoners van beide gemeenten en

		stimuleren positieve gezondheid. Positieve gezondheid is het vermogen om je aan te passen en regie te voeren in je leven.
Lokale buurt	Jos van Olffen	Jos werkt als kernraden coördinator bij Noaberkracht. Iedere kern in de gemeente Tubbergen en Dinkelland heeft een eigen buurtman of buurtvrouw. Dat is iemand die de kern goed kent, van alle ontwikkelingen op de hoogte is en veel contacten heeft binnen die kern o.a. met de dorpsraden. Jos is de coördinator van dit geheel.
Kunstenaar en jong ondernemer	Jolien Roesthuis (27 jaar)	Jolien is een jonge ondernemer, zij maakt nieuwe producten van oude materialen (www.old2gold.nl). Ze heeft haar atelier in een gebouw naast haar ouderlijk huis in het buitengebied van Rossum, ze woont zelf met haar vriend in het dorp Rossum.

De interviews waren opgebouwd met de volgende onderwerpen:

- Ervaring met LEADER
- Het leefbare platteland
- Welke van de 17 goals zijn belangrijk
- Wens voor de toekomst

Vanuit de gehouden interviews is een SWOT analyse gekomen met de door hen genoemde sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen. Deze SWOT is samengevoegd met de uitkomst van de online enquête. Zie [bijlage 4](#) voor een totaaloverzicht.

Naast bovenstaande interviews hebben we een bijeenkomst georganiseerd met het Twentse Noabers Fonds (TNF). Zij leveren een wezenlijke (financiële) bijdrage aan lokale (burger)initiatieven en hebben zorg voor een leefbaar platteland. Hier ligt een koppelkans. We trekken al samen op, maar willen in de toekomst nog meer samen optrekken. Enkele zaken waar over gesproken is: elkaar informeren over initiatieven en kijken hoe we die (financieel) kunnen ondersteunen, uitwisselen van kennis tussen coördinator, de LAG leden, leden Twentse Noabers Fonds en bestuursleden Twentse Noabers Fonds en mogelijk organiseren van een bijeenkomst waar beide partijen een bijdrage leveren. In de nieuwe periode zal dit nader worden besproken en worden uitgewerkt.

Hoe hielden we iedereen op de hoogte?

Via de bestaande **website** <https://www.leadernoordoosttwente.nl/> werd men voortdurend op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen met betrekking tot de nieuwe LOS. Daarnaast is er **online** campagne gevoerd op facebook en Instagram. Op Facebook hebben we 238 volgers. We zijn in februari gestart met Instagram, daar volgen al 18 personen ons.

Vanaf de start van het gebiedsproces is wekelijks **afstemming** geweest met een afvaardiging van de LAG. Deze afstemming vond plaats via teams, waardoor we snel en effectief te werk konden gaan.

2.2 Wie was er bij betrokken?

Er zijn een aantal groepen betrokken bij het gehele proces van de lokale ontwikkelstrategie. Deze worden hieronder beschreven.

Initiatiefnemers

De initiatiefnemers van al gestarte of afgeronde projecten zijn actief betrokken bij de campagne. Deze mensen weten als geen ander hoe het is om een LEADER subsidie aan te vragen. Zij vertellen graag en met enthousiasme aan potentiële initiatiefnemers wat het inhoudt en ook wat het brengt en oplevert. Deze groep werkt als ambassadeur en doet dat met veel plezier en enthousiasme. Dankzij de interactie met de initiatiefnemers worden ook het bedrijfsleven en ondernemers actief betrokken, immers deze mensen komen (veelal) uit het bedrijfsleven.

Overheid

Noordoost Twente telt vier gemeenten: Dinkelland, Losser, Oldenzaal en Tubbergen. Daarnaast zijn het waterschap Vechtstromen en de provincie Overijssel zeer actief. Ten tijde van het schrijven van de LOS waren er twee gebiedsdagen in Noordoost Twente voor de nieuwe op te stellen omgevingsvisie van de provincie Overijssel, gekoppeld aan het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). Naast alle landelijke opgaven, neemt de provincie ook nadrukkelijk de keuze om sociaaleconomische ontwikkeling goed op de kaart te zetten. Een goede match met de uitgangspunten van de LEADER subsidie.

Maatschappelijke organisaties

Er zijn meerdere maatschappelijke organisaties actief benaderd voor de campagne en het afsluitende festival. Zo is Marketing Oost betrokken, net als Young Twente Board, OAJK Vilsteren, dorpsraden (buurtmannen en buurtvrouwen), gebiedsteam Noordoost Twente, een Zorg en Welzijn organisatie in Noordoost Twente en het Twentse Noaberfonds.

Inwoners

LEADER heeft een benadering van onderop. Daarom zijn de inwoners de belangrijkste doelgroep om rekening mee te houden. Deze groep mensen kan zelf aan de slag met de eigen leefomgeving. Typend voor Twente is het bloeiende verenigingsleven en de vele dorpsraden en belangenverenigingen.

2.3 Wat leverde het gebiedsproces ons op?

Duidelijk wordt dat noaberschap een belangrijk thema is in Noordoost Twente. Het wordt zowel in interviews, enquêtes als in gesprekken genoemd. Noaberschap gaat over samen en met elkaar. De sterktes die naar voren komen uit het gebiedsproces passen ook bij dingen samen oppakken. Tukkers doen dingen graag samen en kunnen dat ook. Er is een sterk dorpsgevoel. In interviews komen ook minder gewone samenwerkingen naar voren, zoals welzijn in combinatie met cultuur. Een kans voor de regio en een kans voor de jongeren. Ook de samenwerking tussen lokale overheden werkt.

Je ziet 'samen' ook terug in de keuze voor goals: op nummer één vindt iedereen het van belang dat we a'moal goed te pas zijn. Als tweede wordt gekozen voor noaberschap en als derde voor samenwerken.

Ook bij kansen wordt vooral gedacht in oplossingen die samen zijn, hand in hand veranderen en samen de ruimte benutten. Voor zowel de natuur, de boer, de burger, de ondernemer en de gasten/toeristen in het gebied. Ruimte voor iedereen, en dus in verbinding met elkaar.

Dit levert ons op dat 'samen' en 'in verbinding' belangrijke uitkomsten zijn van het gebiedsproces.

In de voorbereiding is door de LAG bewust gekozen voor de 17 SDG's, doelen die zijn afgesproken om de wereld een betere plek te maken. Een betere wereld voor de toekomst, voor onze jeugd. Bij het gebiedsproces is hier vaak en met enthousiasme over gesproken met inwoners en betrokkenen. Men kiest steeds een top 3 uit de goals voor de toekomst, om de wereld mooier achter te laten. Jeugd en jongeren zijn belangrijk voor de inwoners van Noordoost Twente. Daarom is men bereid op een duurzame manier te investeren en ondernemen. Voor de toekomst van de mensen, maar ook voor de toekomst van het landschap waar ze zo trots op zijn en dat ze graag in stand houden. De jongeren van de regio durven ook hun stem te laten horen, dat hebben de interviews ons laten zien. Ze zijn trots, maar maken zich ook zorgen over de toekomst van hun Twente. Over polarisatie, noaberschap, maatschappelijke druk en hun mooie omgeving waar ze graag blijven wonen en werken. Daaruit kan geconcludeerd worden dat jongeren belangrijk zijn, net als duurzaamheid ("een ontwikkeling die tegemoetkomt aan de levensbehoeften van de huidige generatie, zonder die van de toekomstige generaties tekort te doen"³) en instandhouding van al het moois dat Noordoost Twente heeft.

Dit alles is samengevat in de SWOT analyse die in [bijlage 4](#) wordt weergegeven.

³ Bron: centraal bureau voor de statistiek

3. Noordoost Twente

Een paradijs! Een tukker zou het zelf nooit zo zeggen, maar ze vinden het allemaal wel. Een paradijs met een mooi afwisselend, glooiend beeklandschap, natuur, cultuurhistorische elementen, koeien in de wei, historische boerderijen, mooie kernen en kerkgebouwen en afwisselende fiets- en wandelroutes. Een landschap dat is ontstaan en opgebouwd door agrariërs. Ook vind je er zandverstuivingen, dennenbossen, heide, essen, bossen, coulisselandschap, gewassen, houtwallen, singels en landgoederen. Noordoost Twente heeft het allemaal⁴.

In dit hoofdstuk geven we een beschrijving van het gebied en haar inwoners, opgehaald uit relevante bronnen. Daarnaast kijken we wat de ontwikkelingswensen en mogelijkheden zijn. Dit helpt bij het schrijven van een strategie die past bij het gebied en haar inwoners. De strategie vind je in hoofdstuk 4. Het schrijven van dit hoofdstuk is gebaseerd op verscheidene beleidsdocumenten⁵ en andere relevante bronnen (zie voetnoten voor deze bronnen).

3.1 Het gebied en de inwoners

Het LEADER-gebied Noordoost Twente bestaat uit de gemeenten Dinkelland, Losser, Oldenzaal en Tubbergen. De reden dat er voor dit gebied is gekozen, is dat deze vier gemeenten al veel met elkaar samenwerken. Bijvoorbeeld in het Gebiedsteam Noordoost Twente, het Nationaal Landschap Noordoost-Twente en samen met provincie en waterschap geven zij het uitvoeringsprogramma Noordoost-Twente vorm. Rond de uitvoering van het programma zijn de maatschappelijke netwerken in Noordoost-Twente actief. Het LEADER-programma sluit hier naadloos op aan. Het versterkt elkaar en leidt tot een impuls voor de sociaaleconomische ontwikkeling in het gebied. Het gebied is in 2006 aangewezen als Nationaal landschap.

Het begrensde gebied telt 71.227 inwoners. Dit is exclusief de kern Oldenzaal. Deze is met 31.741 inwoners groter dan 30.000 inwoners en kan daarom geen onderdeel zijn van het LEADER-gebied. Het buitengebied van Oldenzaal doet wel **actief** mee.

⁴ Bronnen: visitTwente, omgevingsvisie Overijssel, omgevingsvisies verschillende gemeenten.

⁵ Beleidsstukken die zijn geraadpleegd: Omgevingsvisie Dinkelland, Tubbergen, Losser. Fundament omgevingsvisie Overijssel, stadvisie Oldenzaal. Daarnaast heeft een bezoek van Roy de Witte aan de LAG input opgeleverd die is meegenomen in dit hoofdstuk.

Naast **intensieve samenwerking** binnen Noordoost Twente is er ook veel samenwerking met de omliggende regio's . Zo wordt in de regio samengewerkt met de Twentse steden en de plattelandsgemeenten in Zuidwest Twente. Daarnaast is er een sterke samenwerking in de gehele provincie.

De inwoners

In onderstaande tabel (1) vind je het aantal inwoners van de gebieden in Noordoost Twente in 2022.

Gemeente	Aantal inwoners
Dinkelland	26.594
Losser	23.084
Oldenzaal	31.741
Tubbergen	21.364
Totaal inwoners	102.783
Totaal inwoners zonder kern Oldenzaal (31.556)	71.227

Tabel 1. Bevolking Noordoost Twente, bron: <https://www.kennispunttwente.nl/cijfers-trends/losser/demografie/inwoners-cbs>

Een korte samenvatting van allecijfers.nl leert ons de inwoners wat beter kennen; Zo valt de grootste groep inwoners in de leeftijdscategorie van 45 t/m 64 jaar. Het grootste percentage van de inwoners is ongehuwd. Er wordt in alle 4 gemeenten graag gedronken en gesport, maar ook is er wat veel overgewicht. Toch scoort meer dan 80% zijn gezondheid goed/zeer goed. Het gemiddelde inkomen per inwoner is €27.275,-, en in Dinkelland verdient men gemiddeld het meest (€27.900,-). Met uitzondering van Oldenzaal is de bevolkingsdichtheid in de gemeente aanzienlijk lager dan in de rest van Nederland. Er is een lichte stijging in aantal autochtone inwoners⁶.

Bruto Twents Geluk

Maar de inwoners van Noordoost Twente staan er vooral om bekend dat zij **gelukkige tukkers** zijn. Onderzoek geeft aan dat men gelukkig is in Twente. Twente Board (een samenwerking tussen gemeenten, bedrijfsleven en onderwijs in Twente) presenteerde dit in 2022. In Twente is het goed wonen, werken en leven voor iedereen. Het bruto geluk vat de kwaliteit in de leefomgeving, goede gezondheid en sociale netwerken samen. In Twente is men daarin gelukkiger dan in de rest van Nederland, en in Dinkelland nog net weer iets gelukkiger dan in Twente⁷⁸.

⁶ Bron: allecijfers.nl

⁷ Bron: <https://www.dinkelland.nl/column-bruto-twents-geluk>

⁸ Bron: <https://twente.com/twente-board/bruto-twents-geluk-voor-toekomstbestendig-twente>

Werkgelegenheid 2022

Voor die gelukkige tukker is er, en dankzij de gelukkige tukker ontstaat er, voldoende **werkgelegenheid** in het gebied. De Twente index van 2022 geeft een beeld waarin het aantal vacatures in Twente explosief is gestegen en het aantal werklozen sterk is gedaald. Ten opzichte van Twente algemeen, is de werkloosheid in de 4 gemeenten van Noordoost Twente zelfs lager dan in geheel Twente. Er is in 2022 een verdubbeling van het aantal vacatures in 2020⁹.

Vanuit het gebiedsproces kan worden geconcludeerd dat de inwoners in het gebied **noaberschap** ervaren. Daarnaast noemt men (tijdens gesprekken, in de enquête en in de wordcloud) gezelligheid, een vitaal platteland, gezamenlijkheid, leefbaarheid, landbouw, veel vrijwilligers, grote sociale kwaliteit en veel betrokkenheid. Men zet goals 3, 11 en 17 bovenaan als men moet kiezen: 'a'moal good te pas', 'duurzame steed'n, dorp'n en noaberschap' en 'saam'n bereikt wie (völ) meer as alleen'. Hoe men het gebied beleefd, zegt iets over de inwoners van het gebied.

In de visies van de gemeenten wordt veelal ingegaan op de landelijke vraagstukken. Maar er is ook ruimte voor de **gezonde leefomgeving en de veilige leefomgeving**. Zo zullen de gemeentes bij realisaties van initiatieven zich de vraag stellen, wat een dergelijk initiatief betekent voor de leefomgeving, zowel voor veiligheid als voor gezondheid.

Uitdagingen

Naast al deze mooie ontwikkelingen en sterke punten van het gebied en haar inwoners, spelen er in Noordoost Twente ook uitdagingen. Deze worden hieronder benoemd.

De omgevingsvisies van de 4 gemeenten benoemen allen de uitdagingen die ook landelijk de aandacht hebben, zoals **biodiversiteit, stikstof, klimaat, landbouw en natuur, bodem en water, woningopgave en hernieuwbare energie**. Deze genoemde uitdagingen zijn vergelijkbaar met de thema's in het NSP en het PPLG. Daarnaast wordt er in Twente (Overijssel) groot ingezet op de **sociale kwaliteit**, zowel in de visies van de gemeentes, als provinciaal (in het PPLG) komt dit terug. Dit is deels voortgekomen uit de afgelopen corona periode, waarna werd besloten bij het herstel niet

⁹ Bron: <https://twente.com/twente-board/bruto-twents-geluk-voor-toekomstbestendig-twente>

alleen te kijken naar de economische factor, maar dit breder te trekken. Dit is bekend onder de noemer, brede welvaart. Het zegt iets over de mate waarin burgers deelnemen aan het sociale en economische leven. Het gaat hierbij om zelfredzaamheid, sociale cohesie, sociale insluiting en sociaaleconomische zekerheid. De term brede welvaart is hieruit ontstaan, de inhoud ervan is gebaseerd op de ons wel bekende 17 mondiale SDG's.

Positief

In Twente worden de uitdagingen op een **positieve** manier benaderd. Er is **samenhang** te vinden en deze wordt ook gezocht. Zo kunnen oplossingen voor de stikstofproblematiek kansen bieden voor de woningbouw. De oplossingen voor de klimaatopgave kunnen leiden tot meer biodiversiteit en/of groen in de stad, en dat kan op zijn beurt weer zorgen voor **verbinding** stad en platteland en verbetering op gebied van gezondheid en sociale kwaliteit. Binnen het NSP wordt ook gezocht naar dergelijke samenhang, zoals de agrariërs die zelf onderdeel zijn van de oplossing rondom problemen met biodiversiteit, water en klimaat.

In alle beleidsstukken gaat men uit van een **lokale, gebiedsgerichte aanpak**. Een aanpak die goed past bij de LEADER subsidie, die werkt vanuit de gedachte dat een initiatief vanuit het gebied zelf komt.

Wat we missen in het beleid

Cultuur wordt in het beleid eigenlijk alleen gekoppeld aan het cultuurhistorisch landschap, en **kunst** wordt helaas helemaal niet genoemd in de visies.

3.2 Wat leverde dit onderzoek van het gebied ons op?

Ook bij de gebiedsanalyse valt op dat men zaken graag 'samen' doet, zowel in de regio als daarbuiten. Daarnaast worden uitdagingen het liefst in verbinding opgepakt. Tukkers lossen problemen graag op met aandacht voor de omgeving en verwante problemen, en ze doen dit vanuit een positieve insteek.

In de regio is gezond ondernemerschap. Er is genoeg werkgelegenheid, men durft te innoveren en ondernemen. Men doet dat voor een gezonde en veilige leefomgeving. Door in te zetten op brede welvaart wordt rekening gehouden met duurzame ontwikkeling met het oog op een leefbare wereld voor de volgende generatie.

De regio werkt aan de uitdagingen die landelijk bekend zijn, zoals biodiversiteit, stikstof, klimaat, landbouw en natuur, bodem en water, woningopgave en hernieuwbare energie. Hier wordt energie in gestoken in de betreffende regio, dit vraagt zeker de nodige tijd en middelen.

Helaas ontbreekt een visie op cultuur en kunst in de bestaande beleidsstukken. Daar ligt voor de regio nog wel een kans, ook om jongeren in het gebied te behouden.

Bovenstaand wordt ook samengevat in de SWOT analyse, die te vinden is in [bijlage 5](#).

4. Strategie

In dit hoofdstuk wordt de informatie van de vorige hoofdstukken samen gevoegd en volgt een werkbaar en positief plan om mee aan de slag te gaan.

De LEADER-werkwijze is een aanpak van onderop. Het gebied is zelf aan zet. Maar hoe doen we dat?

- Door ruimte te geven aan initiatieven van inwoners, verenigingen, ondernemers en kennisinstellingen, vooral als deze groepen ook samenwerken. Deze LOS biedt de kaders en de richtlijnen daarvoor;
- Door ruimte te geven aan jongeren, de inwoners en werkenden van de toekomst;
- Door vernieuwing te stimuleren. Nieuwe tijden vragen nieuwe oplossingen en andere vormen van samenwerking. De bewoners van het Noordoost Twente hebben aangetoond ondernemend, samenwerkend en sterk innoverend te denken. Dat past bij LEADER, dat unieke mogelijkheden biedt om nieuwe wegen in te slaan en sociaal, economisch en organisatorisch te veranderen. We stimuleren initiatiefnemers daarbij om aan te sluiten op de al bestaande kwaliteiten in Noordoost Twente. En we brengen initiatiefnemers in contact met elkaar en koppelen bij elkaar passende initiatieven;
- Door een goede samenwerking met partners in het gebied en andere programma's van de overheden;
- Door samen te werken met de andere LEADER-groepen in Overijssel en landelijk;
- Door de filosofie en de successen van de LEADER-aanpak breed uit te meten;
- Dit alles ondersteund door alle kennis, gevoel en ervaring die we als bestaande LAG in de afgelopen jaren hebben opgebouwd.

4.1 Van analyse naar strategie

Uit het gebiedsproces en de gebiedsanalyse komt eensgezind 'noaberschap' als erg belangrijk naar voren. Daar zijn de tukkers trots op, dat is echt onderdeel van de gemeenschap. Het is ook een zorg, want wanneer hoor je bij de noabers en voelt iedereen dat hetzelfde? Daarom kiezen we er in de LOS voor om deze typisch Twentse aanpak in te zetten bij de nieuwe initiatieven. Het is voor de inwoners herkenbaar, men wil het in ere houden en men is er beretrots op. Noaberschap vertalen wij in 'samen' en 'in verbinding'.

Samen – samen is niet alleen. Een project werkt als **het goede kansen biedt voor iedereen**. Iedereen is in dit geval alle inwoners van een gebied/regio, die bijvoorbeeld samenkomen in verenigingen, organisaties en dorpshuizen. Vrijwilligerswerk is hierin een belangrijke pijler. De mensen in de omgeving weten wanneer het voldoet aan de belangen van de **gemeenschap**. Een project is altijd een breed gedragen idee, waarin meerdere partijen in de gemeenschap achter de plannen staan. Er is zichtbaar groot **draagvlak**. Het idee versterkt het noaberschap en er is veel aandacht voor nieuwe samenwerkingen in het plan.

Samen staat vooraan, omdat deze goal door elke persoon en elke instantie wordt onderbouwd, dat maakt het een krachtig speerpunt.

Verbinding – een plan staat altijd in verbinding met andere acties voor ontwikkeling van het **landelijk gebied**. Dit speerpunt hangt samen met de vorige, maar wordt apart uitgelicht, omdat het wel iets

anders vraagt van een initiatiefnemer. Zoals ook de visies¹⁰ omschreven, kan een oplossing voor één probleem ook de oplossing vormen voor verwante problemen. Zo kan de oplossing voor klimaatopgave leiden tot meer biodiversiteit, wat weer leidt tot verbetering van de gezondheid. Deze verbindingen worden nadrukkelijk gevraagd in een project. Ook is er aandacht voor de verbinding van het platteland met de stad. In elke aanvraag zijn waardevolle verbindingen zichtbaar tussen verenigingen, organisaties, ondernemers en overheden.

Naast noaberschap blijkt uit de analyses dat er ook veel andere zaken spelen in het gebied. Het gaat om een heel aantal thema's die men heel belangrijk vindt. Deze thema's spelen zowel landelijk als heel specifiek in dit gebied en zijn eigenlijk allemaal even belangrijk voor het gebied en de inwoners daarvan.

Om deze thema's terug te laten komen in de LOS, zal een initiatief innovatief moeten zijn. Innovatief is vernieuwend of grensverleggend, het zorgt voor verbetering en versterking van iets. Een project is voor deze LOS innovatief als het verbetering laat zien op minimaal twee van de hieronder beschreven thema's. Op deze manier draagt elk project bij aan **een leefbaar platteland** mét de doelen van het NSP. Samen en verbinding zijn termen die een ieder herkent en erkent, daarom komt innovatief 'pas' daarna.

Innovatief – Een plan is innovatief als het bijdraagt aan:

- biodiversiteit
- cultuur
- educatie
- energie
- klimaat
- kunst
- milieu
- mobiliteit
- nieuwe vormen van samenwerking tussen verenigingen, organisaties en ondernemers
- ondernemerschap
- slimme, veerkrachtige landbouw
- versterken gemeenschapskracht
- versteviging van het landelijk gebied
- zorg en welzijn

Passend bij noaberschap en bij de 17 Twentse goals is zichtbaar geworden dat Noordoost Twente wil werken aan een goede toekomst voor de huidige en volgende generaties. Men is bereid om daarvoor eventueel concessies te doen. Daarom kiezen we er in de LOS voor dat de initiatieven 'duurzaam' moeten zijn.

Een uitspraak van een initiatiefnemer: "dat doen we natuurlijk met zonnepanelen en een warmtepomp, een oude gasinstallatie is toch niet meer van deze tijd?"

¹⁰ Beleidsstukken die zijn geraadpleegd: Omgevingsvisie Dinkelland, Tubbergen, Losser. Fundament omgevingsvisie Overijssel, stadvisie Oldenzaal.

Duurzaam – duurzaam staat voor een gezonde economie met werkgelegenheid, gebaseerd op onze toekomstige generatie, **zodat een ieder die na ons leeft ook kan genieten van deze gezonde economie**. Daarnaast spreken we over een economie die niet ten koste gaat van mensen die elders **leven en werken**, een economie die geen afbreuk doet aan andere delen van de wereld, maar die daar juist aan bijdraagt.

Elk project draagt bij aan het speerpunt duurzaam. De Noordoost Twentse inwoner bruist van goede wil en van goede ideeën. Deze ideeën leiden te allen tijde tot een duurzame oplossing, want de bewoner wil leven, wonen en werken mét het prachtige Noordoost Twente en wil zorgen dat zijn/haar kinderen dat ook nog kunnen doen.

Uit de gebiedsanalyse komt duidelijk naar voren dat er aandacht is voor de landelijke problemen, daar maken de inwoners zich ook zorgen over. Voorbeelden van deze landelijke problematiek is verlies van natuur en biodiversiteit, stikstofuitstoot, gebruik fossiele brandstoffen en de bodem. Daarnaast geven de inwoners aan dat ze trots zijn op hun mooie omgeving, en willen zij dit allen graag zo behouden. Daarom als laatste, maar stiekem minstens zo belangrijk als bovenstaande speerpunten, willen we dat **geen enkel initiatief afbreuk doet aan al het moois dat Noordoost Twente al heeft**.

Doet geen afbreuk aan –Dat moois is hieronder beschreven in waarden die de inwoners graag willen behouden en/of verder ontwikkelen. Een project doet daarom geen onoplosbare afbreuk aan:

- betrokkenheid inwoners
- betrokkenheid verschillende doelgroepen
- cultuur(historie)
- gezondheid
- klimaat
- kwetsbare groepen
- (cultuur)landschappen
- natuur
- noaberschap
- schone lucht
- veiligheid
- waterkwaliteit
- welvaart
- werkgelegenheid

4.2 Van strategie naar aanpak

Allereerst zie je dat enkele termen in de vorige paragraaf groen gekleurd zijn. Dit is om aan te geven dat in de speerpunten van de nieuwe LOS, rekening is gehouden met de doelen van het NSP. De LOS draagt bij aan minimaal één van de doelen in het NSP. Het wordt daarmee ook zichtbaar dat de speerpunten van LEADER aan meer voldoen dan het NSP alleen. De sociaaleconomische details maken de aanpak kleurrijker dan het NSP alleen. Net zo kleurrijk als de 17 Twentse goals.

Nu deze vijf speerpunten zijn vastgesteld, kunnen deze meetbaar gemaakt worden. Dat wordt hieronder weergegeven.

Samen:

- Er zijn meerdere partijen betrokken. Het kan zijn dat een initiatief vanuit één partij komt, maar deze wordt ondersteund door andere partijen, wat wordt bewezen met een intentieverklaring van ten minste één andere partij;
- Er is zichtbaar groot draagvlak. Dat wordt bewezen met een omschrijving van het proces;
- Er is aandacht voor nieuwe samenwerkingen. Dat wordt beschreven in het plan.

Verbinding:

- Elk initiatief laat zien dat er een verbinding is tussen verenigingen, organisaties, ondernemers en/of overheden;
- Het is een pré als het initiatief **stad en platteland verbindt**;
- Het is een pré als het initiatief laat zien dat het ook een 'ander' probleem oplost.

Innovatief:

- Een initiatief is innovatief als het zichtbaar vernieuwd of bestaande grenzen verlegt;
- Een initiatief is innovatief als het iets in Noordoost Twente verbetert of versterkt;
- Een initiatief is innovatief als het bijdraagt aan minimaal twee van de eerder genoemde thema's: **biodiversiteit**, cultuur, educatie, **energie**, **klimaat**, kunst, **milieu**, mobiliteit, nieuwe vormen van samenwerking tussen verenigingen, organisaties en ondernemers, ondernemerschap, slimme, **veerkrachtige landbouw**, versterken gemeenschapskracht, **versteving van het landelijk gebied**, zorg en welzijn.

Hierin streven we naar een evenwichtige verdeling van deze thema's. Daarmee bedoelen we dat we er te allen tijde op letten dat alle thema's in verschillende initiatieven aan bod komen en we bijvoorbeeld niet enkel initiatieven beoordelen die bijdragen aan kunst en cultuur. We noemen hierin geen vaste aantallen, omdat LEADER een subsidie is die ontstaat van onderop. Het gebied is en blijft zelf aan zet, en weet daarom zelf het beste wat er nodig is.

Duurzaam:

- Een initiatief is duurzaam als het bijdraagt aan een **gezonde economie**;
- Het gaat op geen enkele manier ten koste van mensen die elders **leven en werken**;
- Een initiatief is duurzaam als het bijdraagt aan minimaal één van de eerder genoemde thema's: het bevordert **werkgelegenheid**, het zorgt voor **groei**, het draagt bij aan gendergelijkheid, het draagt bij aan inclusie, het draagt bij aan de **ontwikkeling van het landelijk gebied**;
- Het initiatief houdt minimaal 5 jaar stand.

Geen afbreuk aan:

- Een initiatief doet geen onoplosbare afbreuk aan de volgende genoemde thema's: betrokkenheid inwoners, betrokkenheid verschillende doelgroepen, **cultuur(historie)**, **gezondheid**, **klimaat**, kwetsbare groepen, **(cultuur)landschappen**, **natuur**, noaberschap, **schone lucht**, veiligheid, **waterkwaliteit**, **welvaart**, **werkgelegenheid**.

Met niet onoplosbaar bedoelen we: als het afbreuk doet aan één van bovenstaande thema's, moet men in het plan aangeven hoe dit wordt opgelost. Bijvoorbeeld: als er een boom wordt gekapt om een buurthuis te realiseren, zal op een andere plaats een boom geplant worden.

5. Activiteitenplan

Nu we weten waaraan een initiatief moet voldoen (beschreven in hoofdstuk 4) kunnen we ook bepalen hoe projecten uitgevoerd zullen worden. In dit hoofdstuk wordt deze aanpak beschreven en wordt uitgewerkt wat dit betekent voor de LAG, de coördinator en de samenwerkingen met andere partijen.

De LAG zal met de volgende activiteiten de LOS realiseren

- Uitvoering van projecten
- Samenwerking
- Groei in kennis en kunde
- Communicatie
- Administratie

5.1 Uitvoering van projecten

Bijdrage aan de speerpunten

De meetbaar gemaakte speerpunten worden op de website beschreven en worden in een beoordelingsformulier verwerkt. Ook de doelen van het NSP staan op de website en het beoordelingsformulier beschreven. Een initiatiefnemer ziet zo aan de start van een mogelijk project aan welke voorwaarden het moet voldoen en kan op de manier controleren of er nog wijzigingen nodig zijn. Daarnaast wordt elk initiatief beoordeeld met een beoordelingsformulier waarop deze zaken aan bod komen. Een LAG lid beoordeelt elk initiatief eerst individueel aan de hand van dit formulier en gaat hierover daarna met elkaar in gesprek. In het beoordelingsformulier wordt elk speerpunt beschreven, er is ruimte om aan te geven of het initiatief hieraan voldoet, op welke manier dat zichtbaar is, en als laatste is er ruimte om aan te geven hoe het initiatief dit onderdeel kan verbeteren. De needs van het NSP worden ook beschreven op het beoordelingsformulier. Er wordt aangegeven of het initiatief voldoet aan minimaal één van deze doelen.

De daadwerkelijke werkwijze wordt door de LAG en de coördinator afgestemd bij aanvang van de start van de nieuwe LEADER periode.

Mogelijkheid tot aanvragen voorschot

Aanvragers van beschikte projecten hebben de mogelijkheid om een voorschot aan te vragen bij RVO. Dit betreft maximaal 50% van de verleende subsidie.

Tijdens de voorgaande LEADER periode is gebleken dat initiatieven niet altijd beschikken over voldoende financiële middelen om de eerste investeringen te kunnen dragen. Het gaat vaak om organisaties die werken met veel vrijwilligers of om organisaties die net zijn opgestart. Daarnaast zijn er een groot aantal projecten die bij hun eigen investering inzetten op vrijwilligersuren. Deze middelen kunnen niet worden ingezet als beschikbare activa.

Als er voorschotten worden verleend zal er bij de beoordeling gecontroleerd moeten worden in hoeverre de private financiering gedekt is.

Projecten die niet in aanmerking komen voor de LEADER subsidie:

- Initiatieven die alleen meerwaarde hebben voor één particulier, één ondernemer, een individu of een selecte groep
- Reguliere investeringen, zoals reguliere bedrijfsinvesteringen, regulier onderhoud of reguliere beleidsopgaven (wettelijke verplichtingen)
- Projecten waarvan de financiële en organisatorische haalbaarheid onzeker is
- Projecten die positief bijdragen aan één of meerdere doelen, maar die onoplosbare afbreuk doen aan de volgende thema's: betrokkenheid inwoners, betrokkenheid verschillende doelgroepen, **cultuur(historie)**, **gezondheid**, **klimaat**, kwetsbare groepen, **(cultuur)landschappen**, **natuur**, noaberschap, **schone lucht**, veiligheid, **waterkwaliteit**, welvaart, **werkgelegenheid**.

Activiteiten LAG

De LAG wil in de komende LEADER periode uitvoering geven aan de volgende activiteiten:

- Projecten
 - Signaleren van (mogelijke) projecten
 - Initiëren van (mogelijke) projecten
 - Beoordelen van projecten
 - Realiseren van projecten

- Aanjagen van projecten
 - Kenbaar maken LEADER bij inwoners, organisaties, verenigingen en bedrijven
 - Zichtbaar zijn in het gebied
 - Kenbaar maken van de LEADER werkwijze, speerpunten en criteria
 - Netwerk inzetten en benutten
 - Begeleiden van initiatiefnemers

- Verbinden in het gebied
 - Actief benaderen en verbinden van initiatiefnemers
 - Verbinden van initiatiefnemers, organisaties, bedrijven en overheden
 - Verbinden met lokale organisaties, bedrijven en programma's van overheden

5.2 Samenwerking

Er zijn verschillende samenwerkingspartners. Er wordt samengewerkt met gemeentes, Provincie, RVO en het waterschap Vechtstromen. Daarnaast wordt er samenwerking gezocht met andere (Provinciale) programma's zoals Leefbaar Platteland en Sociale Kwaliteit. De connectie met deze partners is al gefundeerd door de afgelopen LEADER periode met daarin dezelfde LAG en mogelijk ook dezelfde coördinator.

Belangrijk is de samenwerking in het gebied. In de nieuwe periode zal er vanuit LEADER dan ook actief samenwerking worden gezocht met diverse lokale verenigingen, besturen en organisaties. Voorbeelden hiervan zijn dorpsraden, plaatselijk belang, lokale besturen, verenigingen en zorg- en welzijnsinstanties. Ook hiervoor is al een fundering gelegd in de afgelopen LEADER periode en ten tijde van het schrijven van de LOS.

5.3 Groei in kennis en kunde

In de nieuwe periode wordt er op de volgende manieren ingezet op deskundigheidsbevordering van de betrokkenen bij LEADER:

- Delen van kennis en expertise binnen de LAG
- Samenwerking met andere LEADER gebieden in Overijssel
- Aansluiten bij (landelijke) bijeenkomsten die betrekking hebben op LEADER
- Deelnemen aan relevante bijeenkomsten (lokaal, provinciaal, landelijk of Europees) die voor LEADER interessant zijn
- Volgen van relevante (na)scholing
- Organiseren van minimaal één bijeenkomst waarbij kennis, kunde en ervaringen vanuit LEADER worden gedeeld met de partners. Dit met als doel om te verbinden en om elkaar nog meer te versterken in het gebied.

5.4 Communicatie

De LAG zet in de nieuwe periode in op een goede communicatie. Het belangrijkste doel is het vergoten van de naamsbekendheid van het LEADER programma. De focus ligt op (online) zichtbaarheid. We willen dit bereiken door:

- Een infographic (zie hoofdstuk 1) met een eenvoudige en toepasbare uitleg over het LEADER programma Noordoost Twente
- Een brochure met daarin alle LEADER projecten, aan het einde van de LEADER periode
- Een nieuwe en actuele website www.leadernoordoosttwente.nl
 - o Waarop elk project mooi in beeld gebracht wordt op een interactieve manier, met daarbij een landkaart met de plaats en het thema van de (oude en nieuwe) projecten
- Meerdere artikelen voor, door en over initiatiefnemers in lokale (online) media
- Actief gebruik van Facebook en Instagram te maken

5.5 Administratie

De LAG stelt voor de nieuwe periode een penvoerder aan. De penvoerder beheert de (financiële) administratie namens de vier gemeentes in Noordoost Twente. Naast een penvoerder stelt de LAG een coördinator aan. De penvoerder en de coördinator zijn samen verantwoordelijk voor het beheren van de hele administratie. Bij de start van uitvoering worden er afspraken gemaakt en vastgelegd tussen de LAG, de penvoerder en de coördinator ten aanzien van de taken.

6. Organisatie

In de vorige hoofdstukken is duidelijk geworden wat we gaan doen de komende periode. Maar er is nog niet duidelijk met wie en hoe we dat gaan organiseren. Daarom beschrijven we in dit hoofdstuk de positie, taken, bevoegdheden en het profiel van de LAG. Daarnaast wordt beschreven hoe de uitvoering er uit zal zien.

6.1 De LAG

Positie van de LAG

De uitvoering van het LEADER programma in Noordoost Twente is de LAG (Lokale Actiegroep). Voor de nieuwe periode wordt een nieuwe LAG vastgesteld. De LAG werkt nauw samen met partners in het gebied en (lokale) overheden. Daarnaast leggen zij verbindingen met organisaties en netwerken, binnen en buiten het gebied, om op die manier effectief bij te dragen aan de uitvoering van het LEADER programma.

De LAG is verantwoordelijke voor de strategie en de uitvoering. De LAG wordt hierin ondersteund door een coördinator. De LAG is formeel een bestuurscommissie van Gedeputeerde Staten van Overijssel. De leden van de LAG worden, na vaststelling van de LOS, benoemd door het provinciebestuur.

De LAG heeft als hoofdtaak het aanjagen, signaleren, adviseren en beoordelen van (potentiële) projecten in Noordoost Twente (zie tabel 2). De LAG geeft uitvoering aan de LOS. De LAG en de coördinator begeleiden initiatiefnemers om tot goede aanvragen te komen. De LAG heeft een zelfstandige bevoegdheid om de projecten te beoordelen. Om te komen tot een beoordeling worden de projecten getoetst aan de hand van de speerpunten uit de LOS. Als een project positief beoordeeld wordt dan brengt de LAG een advies uit aan Gedeputeerde Staten om een bijdrage toe te kennen. Gedeputeerde Staten nemen vervolgens het formele besluit over de toekenning van de subsidie.

Taken en bevoegdheden LAG
Aanjagen en signaleren van potentiële projecten
Initiatiefnemers begeleiden en adviseren bij een aanvraag
Inhoudelijk bijsturen van een aanvraag
Beoordelen van aanvragen
Bijwonen van relevante bijeenkomsten die aansluiten bij LEADER
Deelnemen in regionale, nationale en internationale netwerken
(Tussentijds) Evalueren van het programma en de LOS. Bijsturen indien nodig

Tabel 2. Taken en bevoegdheden van de LAG

Profiel LAG

De LAG bestaat uit vertegenwoordigers van inwoners, (maatschappelijke) organisaties, ondernemers en overheid. De LAG bestaat uit 10 leden en is verantwoordelijk voor de uitvoering van de LOS. Gestreefd wordt naar een evenwichtige en representatieve samenstelling waarbij rekening gehouden wordt met de spreiding over het gebied, spreiding van verschillende geledingen, leeftijd, kennis en netwerk.

De LAG:

- Is gezamenlijk in staat om vanuit diverse invalshoeken naar de speerpunten uit de LOS en de initiatieven te kijken;
- Is in staat om te denken in crossovers, denkt integraal en denkt over grenzen heen;
- Is in staat om verbindingen te leggen tussen initiatieven, organisaties, ondernemers en overheden;
- Is in staat om projecten te signaleren, initiëren en beoordelen.

De LAG bestaat uit maatschappelijk betrokken burgers uit het gebied die zich actief inzetten om het LEADER programma voor de komende periode tot een succes te maken. De leden:

- Hebben affiniteit, ervaring en een netwerk op het gebied van plattelandontwikkeling;
- Zijn in staat om actief verbindingen te leggen tussen verschillende sectoren;
- Hebben kennis of ervaring op het gebied van één of meer van de speerpunten uit de LOS;
- Zijn in staat om te denken en te acteren op de schaal van Noordoost Twente;
- Zijn bereid om te investeren in kennis van LEADER en plattelandontwikkeling, onder meer door het bijwonen van relevante bijeenkomsten en cursussen;
- Wonen in de gemeente Tubbergen, Dinkelland, Losser of Oldenzaal;
- Kunnen goed samenwerken.

Samenstelling LAG

De LAG in Noordoost Twente bestaat voor het grootste deel uit burgerleden. In de nieuwe periode is het een verplichting om overheidsvertegenwoordiging te hebben in de LAG. Er wordt een vacature uitgezet om dit te realiseren.

De leden van de LAG zijn op basis van een open sollicitatieprocedure geselecteerd. De LAG is een evenwichtige en representatieve samenstelling uit het gebied. De geselecteerde mensen worden voorgedragen aan de Provincie Overijssel voor benoeming in de LAG 2023-2027.

De LAG leden hebben expertise en een netwerk ten aanzien van de genoemde speerpunten in de strategie: samen, verbinding, innovatief en duurzaam. In onderstaand schema staat een korte beschrijving van de achtergrond van de LAG leden.

Leden van de LAG

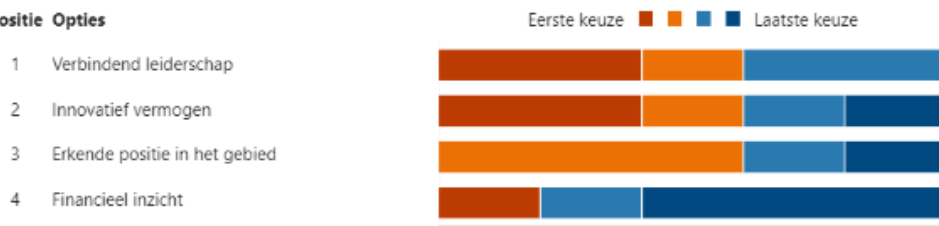
Naam	Woonplaats	Achtergrond
Jules Lucas (voorzitter)	Albergen	Werkzaam als architect en daarnaast als docent bij Saxion Hogeschool. Actief als lid van Ondernemend Albergen.
Miranda Nolten-Westerhof	Beuningen	Werkzaam als agrarisch ondernemer en actief op het gebied van toeristische communicatie. Actief als LTO afdelingsbestuurder, LTO vrouw en bedrijf landelijk bestuurder. Verder doet zij juryactiviteiten voor de plaatselijke zwemclub, redactie van het dorpsblad en is ze lid van het Twentse Noabers Fonds.
Kristel Scholten Linde	Groot Agelo	Werkzaam als agrarisch ondernemer met daarnaast een recreatieve en toeristische tak.

		In het verleden heeft ze veel vrijwilligerswerk gedaan op de lokale basisschool. Verder is ze actief als ledenraadslid en districtsraadslid bij Friesland Campina en als commissaris bij Rabobank Twente Oost.
Madeleine ter Laak	Oldenzaal	Werkzaam in bestuur en management, lobby en belangenbehartiging. Ze heeft veel ervaring met bestuur en management en beschikt over een groot netwerk.
Adrie Hemmink	De Lutte	Werkzaam als zzp'er in de culturele sector. Daarnaast is ze actief in de besturen van Vereniging Oudheidkamer Twente, Commissie van aanbeveling Bussemakerhuis Borne en lid van de adviesraad van Erve Boerrigter in de Lutte.
Karina Voets	Reutum	Heeft een atelier aan huis, doet heel veel vrijwilligerswerk en is politiek actief. In het verleden was ze actief als voorzitter van de plaatselijke volleybalvereniging, assistent curator bij Glasrijk en voorzitter van de PR commissie van de lokale Carnavalsvereniging. Nu is ze betrokken bij het behoud van het Kerkgebouw in Reutum.
Martijn Roelofs	Denekamp	Werkzaam als subsidieadviseur. In de vrije tijd is hij actief lid van Stichting Doarper en bestuurslid van SoundGardens, beide in Denekamp.
Janneke Paalhaar	Mander	Werkzaam als zelfstandige in projecten voor een duurzame leefomgeving. Daarnaast is ze actief in de besturen van Stichting de Veelboer in Vasse en het fonds GroenGeeft. Tevens is ze veldgids voor Landschap Overijssel en agrarisch ondernemer.
Vacature ¹¹		
Vacature overheidsvertegenwoordiging		

Samenstelling LAG

Evenwichtige samenstelling man / vrouw	Aantal vrouwen: 6 Aantal mannen: 2
Evenwichtige samenstelling leeftijd	Jonger dan 35 jaar: 0 Tussen de 35 en de 55 jaar: 5

¹¹ Bij het uitzetten van de vacatures proberen we actief LAG leden van onder de 35 jaar te vinden. Tot op heden blijkt het lastig om deze doelgroep hierbij te betrekken.

	Ouder dan 55 jaar: 2
Spreiding over het gebied	Gemeente Tubbergen: 3 Gemeente Dinkelland: 1 Gemeente Losser: 2 Gemeente Oldenzaal: 1
Competenties van de LAG leden	<p>Op welke van deze thema's voel jij je het meest aangesproken? Zet ze in volgorde, het thema dat het beste bij je past, komt boven aan te staan.</p> <p>Positie Opties</p>

De LAG wordt voorgezeten door een onafhankelijk voorzitter. De voorzitter is de hoofdverantwoordelijke voor het functioneren van de LAG en is de eerste vertegenwoordiger vanuit de LAG als geheel. De voorzitter onderhoudt ambtelijke en bestuurlijke contacten met de provincie, de gemeentes en waterschappen. Er is nauwe samenwerking met de coördinator.

6.2 Organisatie van de uitvoering

Coördinatie

De dagelijkse organisatie van het LEADER programma is in handen van een LEADER coördinator. De LEADER coördinator ondersteunt en ontzorgt de LAG bij de uitvoering van haar taken. De LAG kiest een LEADER coördinator. De nadere invulling van de taken van de coördinatie zal op een later moment worden bepaald in samenspraak met de penvoerder en de LAG.

Organisatie

In het stappenplan hieronder wordt aangegeven hoe een initiatief van een idee tot een afgerond project komt. Hieronder wordt in het kort de organisatie weergegeven.

Een initiatiefnemer heeft een idee en zoekt hierbij ondersteuning of financiering. Er kan contact worden gezocht met LEADER Noordoost Twente. De initiatiefnemer bezoekt de vernieuwde website en vindt daar uitgebreide informatie over LEADER en formulier die hij in kan vullen om bekend te worden. De coördinator ontvangt daarvan een mail. Op de website staan ook het e-mailadres en het telefoonnummer van de coördinator. Ook op die manier kan er rechtstreeks contact worden opgenomen.

De coördinator gaat op bezoek bij de initiatiefnemer. De locatie wordt bekeken en gezamenlijk worden de plannen doorgenomen. Als het plan geschikt lijkt voor LEADER wordt deze bij de LAG gepresenteerd. De feedback naar aanleiding van de presentatie wordt teruggekoppeld aan de initiatiefnemer.

De volgende stap is dat de initiatiefnemer het format van het projectplan en de projectbegroting invult. De coördinator ondersteunt te allen tijde tijdens dit proces en kan eventueel een tweede bezoek afleggen. Contact via de telefoon of via de e-mail is altijd een mogelijkheid.

De LAG geeft vervolgens nogmaals feedback op het plan, alvorens het project door de initiatiefnemers wordt ingediend bij de RVO. Als de RVO het plan goedkeurt, wordt hiervoor een memo afgegeven. Dan kan het project naar de besluitvormende vergadering van de LAG.

Wordt het plan goedgekeurd, dan kan de initiatiefnemer aan de slag!

Bij de uitvoering wordt altijd rekening gehouden met de eisen van de subsidie, zo zal er bijvoorbeeld gecommuniceerd worden met de logo's van de subsidie, worden er voortgangsrapportages opgeleverd en wordt bij afronding van het project een plaquette opgehangen.

6.3 Beheer- en toezichtregeling (reglement)

Dit deel van de Lokale ontwikkelingsstrategie bevat de beheer- en toezichtsregeling. Het is een concrete beschrijving van de wijze waarop de LAG de strategie uit gaat voeren.

LAG werkwijze en verantwoording

Werkwijze

De LAG wordt gevormd door tien personen, waarvan één onafhankelijk voorzitter. Daarnaast worden een medewerker van de provincie Overijssel en de betrokken beleidsmedewerkers van de partnerngemeentes als agenda-lid uitgenodigd voor de bijeenkomsten.

Adviesorgaan

De LAG is formeel een adviesorgaan van Gedeputeerde Staten van Overijssel conform artikel 83 van de Provinciewet. De LAG verantwoordt daarom ook aan de provincie, net als in de voorgaande LEADER periode.

Agendavorming

De LAG komt zes keer per jaar bijeen en stelt aan het begin van elk jaar een vergaderschema vast. De LAG werkt met een standaard agenda voor de bijeenkomsten. Deze standaard agenda wordt in samenspraak met de LAG en de coördinator voorafgaand aan de nieuwe periode vastgesteld. Uitgangspunt bij de vergadering is dat de LAG er is om projecten te zien en beoordelen. Daar is de agenda op afgestemd. De coördinator bereidt de agenda voor in afstemming met de voorzitter. De stukken worden ruim, uiterlijk anderhalve week, voor de vergadering met de LAG leden gedeeld. LAG leden kunnen agenda punten vooraf bij de coördinator indienen. Indien noodzakelijk kan de voorzitter de LAG tussentijds bijeenroepen.

Besluitvorming

De LAG streeft in haar besluitvorming naar consensus. In de regel zal er niet worden gestemd. In de gevallen dat toch gestemd moet worden over bepaalde onderwerpen, geldt dat de meerderheid beslist. Bij gelijke stemmen of het staken van stemmen geeft de stem van de voorzitter de doorslag.

Uitgangspunt is dat alle leden van de LAG bij elke LAG-vergadering aanwezig zijn. Alleen om zwaarwegende redenen kan afgezien worden van deelname aan de bijeenkomsten. De LAG kan alleen besluiten nemen als twee-derde van de leden aanwezig is. De coördinator is geen onderdeel van de LAG en is derhalve niet stemgerechtigd.

Integriteit

Om belangenverstremgeling tegen te gaan en een open en transparante wijze van werken te bevorderen, wordt een aantal algemene regels gehanteerd binnen de LAG:

- Leden van de LAG kunnen geen projectaanvrager zijn. Zij nemen zelf geen initiatieven die tot gevolg hebben dat zij direct belanghebbende in een project worden.
- Mocht er toch betrokkenheid bij projectaanvragen ontstaan, dan zijn de leden verplicht om tijdig hun (mogelijke) belang in of betrokkenheid bij een project kenbaar maken. Bij kans op belangenverstremgeling mogen zij niet deelnemen aan de behandeling, advisering en besluitvorming over het betreffende project.
- Een overzicht van de LAG-leden, hun werkzaamheden, (vrijwilligers)activiteiten en drijfveren zijn op de website gepubliceerd.

Periodiek overleg

De LAG zal periodiek overleg plegen met de penvoerder, de ambtenaren en de verantwoordelijke bestuurders van de partnergemeentes om de resultaten en de voortgang te bespreken.

Tussentijds vertrek leden LAG

Bij tussentijds vertrek van leden van de LAG wordt zo snel mogelijk een vacature opengesteld en gepubliceerd op de eigen website en via de gemeentelijke pagina's in lokale en regionale media. Uit de LAG wordt een sollicitatiecommissie gevormd van drie leden, die de procedure zullen voeren. Naast de persoonlijke kwaliteiten is bij de beoordeling van kandidaten, het profiel van de LAG als geheel van belang.

Bij tussentijds vertrek van de voorzitter wordt een interim-voorzitter uit het midden van de LAG benoemd. De LAG bepaalt vervolgens zelf de procedure voor het kiezen/selecteren van een nieuwe voorzitter. Deze kan uit de LAG komen of extern worden aangetrokken.

Jaarverslag

Na afloop van elk jaar wordt op de website een bondig jaarverslag van de LAG gepubliceerd. Het jaarverslag richt zich in eerste instantie op de inwoners van Noordoost-Twente. Het jaarverslag wordt ook aangeboden aan de gemeenten in Noordoost-Twente, Waterschap Vechtstromen en de provincie Overijssel. In het jaarverslag wordt aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

- Verslag werkzaamheden LAG
- Verslag relevante werkzaamheden coördinator
- Relevante algemene ontwikkelingen in het afgelopen jaar

- Activering/versterking maatschappelijk netwerk
- Samenwerking met anderen in en buiten Noordoost Twente
- Financieel verslag (realisatie begroting)

6.4 Selectiecriteria

De LAG selecteert projecten die bijdragen aan de realisatie van de LOS. Op basis daarvan geeft de LAG een zwaarwegend advies aan Gedeputeerde Staten van Overijssel om een subsidiebeschikking af te geven. Belangrijk is dat de procedure voor de behandeling van de projectaanvragen en de criteria voor de beoordeling van projecten voor iedereen helder zijn.

Selectiecriteria

Conform de wettelijke regels rond LEADER vindt toekenning van subsidie plaats op basis van een door Gedeputeerde Staten goedgekeurde LOS. Projecten worden beoordeeld op:

1. De mate waarin het project bijdraagt aan de speerpunten van deze LOS:
 - a. samen
 - b. verbinding
 - c. innovatief
 - d. duurzaam
 - e. geen afbreuk aan
2. De mate waarin het project past binnen de werkwijze van LEADER:
 - a. aanpak van onderop
 - b. samenwerking
 - c. vernieuwing
 - d. versterken landelijk gebied
 - e. sociale cohesie
 - f. behouden/versterken voorzieningenniveau
3. Organisatorische en financiële haalbaarheid

Daarnaast dienen de aanvragen te voldoen aan de eisen van de subsidieverordening van de provincie Overijssel en de formele eisen van Europa. Alle selectiecriteria en eisen worden tezamen met het aanvraag- en toetsingsformulier gepubliceerd op de website van LEADER.

6.5 Wijze van subsidiëren

De mate waarin het project bijdraagt aan de doelen van deze LOS

In paragraaf 4.1 zijn de speerpunten en de doelen van deze LOS beschreven. Belangrijk is dat aangetoond kan worden dat het project bijdraagt aan één of meer doelen. De initiatiefnemer dient gedegen te onderbouwen welke resultaten men wil behalen, hoe deze resultaten tot stand komen, welke eventuele risico's er zijn en wat er wordt gedaan om deze risico's te verkleinen.

De mate waarin het project past binnen de werkwijze van LEADER

In de LEADER werkwijze staan aanpak van onderop, samenwerking en vernieuwing voorop. Deze werkwijze dient ook in de projectaanvraag tot uiting te komen.

De mate waarin het project organisatorisch en financieel haalbaar is

De initiatiefnemer dient in de aanvraag gedegen aan te tonen dat het project organisatorisch en financieel haalbaar is. Een projectaanvrager dient te zorgen voor:

- Duidelijke projectleiding. De trekker(s) van het project en diegene die het project uit gaan voeren zijn bekend.
- Het borgen van de realisatie van de projectdoelen.
- Een uitgewerkt projectplan en uitgewerkte projectplanning.
- Een obstakelvrij traject, alle vergunningen etc. zijn geregeld met minimaal een intentieverklaring.
- Deugdelijke transparante begroting die aan de regels van de subsidieverordening voldoet.
- Sluitend dekkingsplan, inclusief onderbouwing, intentieverklaringen, samenwerkingsovereenkomst of concrete toezegging benodigde cofinanciering.

De effectiviteit en de doelmatigheid van het project

De initiatiefnemer dient te onderbouwen dat de veronderstelde aanpak de beste is om het gewenste resultaat te bereiken en waarom het project zonder subsidie niet of onvoldoende uitgevoerd kan worden. Tevens dient de instandhoudingsplicht (van vijf jaar) onderbouwd te worden.

Subsidiepercentages

De basis is een subsidiepercentage van 50%. De minimale subsidiebijdrage is €30.000,-, de maximale subsidiebijdrage is €100.000,-. De initiatiefnemers stellen hier zelf 50% cofinanciering tegenover.

In deze LEADER periode willen we een bijdrage leveren aan jongerenprojecten. Omdat jongeren doorgaans over minder netwerk en budget beschikken, hanteren we bij deze specifieke aanvragen een subsidiepercentage van 80%. De initiatiefnemers stellen hier zelf 20% cofinanciering tegenover.

In hoofdstuk 7 wordt dit nader uitgewerkt.

Procedure

Het succes van de strategie is afhankelijk van de projecten die bij de LAG worden ingediend. De LAG stimuleert en geeft goede voorlichting aan initiatiefnemers om met goede projectvoorstellen te komen. Eerdere programmaperiodes hebben aangetoond dat het potentieel aan kansrijke initiatieven groot is, er staan ook al meerdere initiatiefnemers in de rij voor de nieuwe periode. Wanneer er meer aanvragen zijn dan het subsidieplafond toelaat hanteert de LAG een onderbouwde prioriteitstelling.

Openstelling, besluitvorming en publiciteit

Projectaanvragers kunnen het gehele jaar projectvoorstellen indienen. De aanvragen worden ingediend in het daarvoor bestemde digitale webportal. De provincie en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) dragen zorg voor de formele behandeling en afwikkeling van de subsidieaanvraag, beschikking en vaststelling.

Monitoring

Het is van belang dat de LAG de voortgang van realisatie van de strategie in het oog houdt. Bij elke vergadering wordt de voortgang van de projecten doorgenomen. Tevens wordt voor projecten in uitvoering nagegaan of de projecten op koers liggen voor wat betreft het bereiken van de beoogde doelen. Met deze gegevens wordt tevens geconstateerd aan welke delen van het programma nog geen of onvoldoende aandacht wordt besteed en wat de voortgang is van het programma als geheel. Van iedere vergadering wordt een verslag gemaakt.

Effectmeting en evaluatie

Bij de monitoring worden de directe effecten van de uitvoering van het programma in beeld gebracht. De maatschappelijke effecten (outcome) op de speerpunten 'samen', 'verbinding', 'innovatief', 'duurzaam', en 'doet geen afbreuk aan' worden tijdens de vergaderingen en in de jaarverslagen in beeld gebracht. Op basis hiervan wordt een evaluatie gehouden met de LAG. De LAG bespreekt dan de voortgang van het programma, en besluit eventueel tot bijstelling ervan. Ook vindt dan een zelfevaluatie van de LAG plaats. In de zelfevaluatie wordt gekeken of de LAG naar behoren functioneert en samenstelling van de LAG nog adequaat is gezien de (voortgang van) de uitvoering van de strategie.

7. Financiering

Voor de periode 2023 t/m 2027 is voor de provincie Overijssel €5.190.000 EU subsidie voor LEADER beschikbaar. Hiervan is bijna 1/6de deel voor Noordoost Twente. Dat is €864.375,17 De gemeenten en provincie verdubbelen dit bedrag, waardoor we in Noordoost Twente €1.728.750,34 budget beschikbaar hebben voor de periode van 2023 t/m 2027, met uitloop van 2 kalenderjaren.

De beheerskosten zijn maximaal 25%. Dat betekent dat dit €432.178,59 bedraagt. Hiervan gaat 60% naar de coördinatie. Er blijft dan €172.874,44 over voor overige zaken zoals een vergoeding voor de LAG, organisatie bijeenkomsten en communicatie. Het overige budget gaat naar de projecten, zie tabel 3.

	Bedrag	Percentage
Budget beheerskosten	€432.187,59	25%
Budget projecten	€1.296.562,76	75%

Tabel 3. Verdeling beheerskosten en projectkosten

7.1 Beheerskosten

De beheerskosten bestaan uit meerdere onderdelen. Als eerste de inzet van een coördinator. Hier wordt uitgegaan van een inzet van 14 uur per week gedurende de lopende jaren (2023 t/m 2027) en twee uitloopjaren waarin de coördinator 4,5 uur per week te besteden heeft.

Dan is er sprake van bestuurskosten en organisatie. Dit gaat om de kosten voor opleiding, vergaderingen en onkosten en vacatiegelden voor de LAG. Dan is er geld beschikbaar voor communicatie en administratie. In onderstaande tabel 4 wordt de verdeling in de begroting weergegeven. Bij de begroting is uitgegaan van een verdeling naar de ervaring van de afgelopen LEADER periode.

Omschrijving	Kostensoort	Kosten	Percentage
Coördinatie	Coördinatie taken zoals aanjagen en faciliteren projecten	€ 259.312,55	60%
	Administratie (incl. accountant)	€ 34.575,01	8%
LAG kosten	Vergaderkosten	€ 12.965,63	3%
	Opleidingskosten	€ 17.287,50	4%
	Onkosten/vacatie	€ 51.862,51	12%
Communicatiekosten	Kosten PR en drukwerk	€ 12.965,63	3%
	Multimedia (web, social, mobiel)	€ 34.575,01	8%
Onvoorzien		€ 8.643,75	2%
Totaal		€432.187,59	100%

Tabel 4. Begroting beheerskosten

7.2 Projecten

Voor projecten is er €1.296.562,76 beschikbaar. We houden een maximaal subsidiebedrag van €100.000,- aan. Dat betekent dat we minder projecten kunnen ondersteunen dan we zouden willen, maar wel projecten met een mooie impact. In de vorige periode was het maximale subsidiebedrag ook €100.000,- en dat is goed bevallen, vanuit zowel de initiatiefnemers als vanuit de LAG.

Jongeren

Uit de gebiedsanalyse en het gebiedsproces blijkt dat de jeugd van belang is. Zij zijn de toekomst. De regio wil de jongeren graag in het gebied houden en jongeren willen ook graag in het gebied blijven wonen en werken. Daarom kiezen we voor minimaal twee jongeren projecten. Omdat jongeren doorgaans over minder netwerk en budget beschikken, maken we de keuze om die specifieke projecten voor 80% te vergoeden, met een eigen bijdrage van 20%.

Overig

De overige projecten krijgen een financiering van 50%. Dat is de basis. En dat is een eerlijke basis, een initiatief is stevig en duurzaam als het ook eigen financiering heeft.

Subsidie

De twee jongeren projecten van 80% zouden allemaal €100.000,- subsidie van LEADER kunnen ontvangen, waar ze dan zelf €20.000,- aan bijdragen. Je houdt dan €1.096.562,76 over voor de overige projecten. Het maximale subsidiebedrag van die projecten is €100.000,-. We gaan er vanuit dat projecten doorgaans het volle subsidiebedrag aanvragen. Daarmee kunnen nog minimaal elf projecten gesubsidieerd worden. Hieronder in tabel vijf hebben we dit scenario uitgewerkt.

Invulling	Kosten LEADER	Eigen bijdrage	Totale omzet
Twee jongeren projecten van €100.000,-	€200.000,-	€40.000,-	
Tien projecten van €100.000,-	€1.000.000,-	€1.000.000,-	
Eén overig project van €97.500,-	€96.562,76	€96.562,76	
Beheerskosten 25%	€432.187,59		
Totaal	€1.728.750,34	€1.136.571,75	€2.865.322,09

Tabel 5. Begroting projecten

Om impact te kunnen hebben moet een project een bepaalde omvang hebben, daarom wordt een project pas toegestaan vanaf €30.000,-. Dat betekent dat een project dat kleiner is dan €60.000,- niet in aanmerking komt voor deze subsidie.

7.3 Dekking

De kosten worden voor een groot deel gedragen door de EU, provincie en betrokken gemeenten. Ook de gemeente Oldenzaal heeft voor de nieuwe periode toegezegd financieel bij te dragen. Daarnaast wil het waterschap financieel bijdragen aan water gerelateerde projecten. Deze moeten dan worden getoetst op waterschap doelen op gebied van klimaatadaptatie, waterkwaliteit, duurzaamheid, recreatie, educatie en biodiversiteit. Deze bijdrage is daarmee variabel en niet vooraf te begroten. De dekking wordt weergegeven in tabel 6.

Dekkingsplan		
Europa	50%	€864.375,17
Provincie	25%	€432.187,59
Gemeenten	25%	€432.187,59
Waterschap	Ntb	Ntb
Totaal		€1.728.750,34

Tabel 6. Dekkingsplan

Over de administratieve bewaking van de projecten wordt voor de start van de nieuwe periode afspraken gemaakt met Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Bijlage 1: De 17 goals vertaald naar het Twents

	Nederlands	Twents
1	Geen armoede	Genog geld in 'n tuk
2	Geen honger	Genog ett'n op 'n teller
3	Goede gezondheid en welzijn	A'moal good te pas
4	Kwaliteitsonderwijs	Good onnerwies
5	Gendergelijkheid	Ruumte veur iedereen
6	Schoon water en sanitair	Schoon water
7	Betaalbare en duurzame energie	Betaalbare greune energie
8	Eerlijk werk en economische groei	Eerlijk weark en economisch'n greuj
9	Industrie, innovatie en infrastructuur	Nie'jerwetse bedriev'n en verbinding'n
10	Ongelijkheid verminderen	A'moal goeie kans'n
11	Duurzame steden en gemeenschappen	Duurzame steed'n, dorp'n en noaberschap
12	Verantwoorde consumptie en productie	Nig meer (op)maak'n as neudig
13	Klimaatactie	't Klimaat 'n luk help'n
14	Leven in het water	Klook met water leav'n
15	Leven op het land	Umzeen noar 'n natuur
16	Vrede, justitie en sterke publieke diensten	Vrea, recht en good publiek weark
17	Partnerschap om doelstellingen te bereiken	Saam'n bereikt wie (völ) meer as alleen

Bijlage 2: Het gebiedsproces in de aandacht/media

De feestelijke aftrap bij Morshuis in Albergen

Goed plan om leven op platteland nog leuker te maken? Er ligt een smak geld op je te wachten

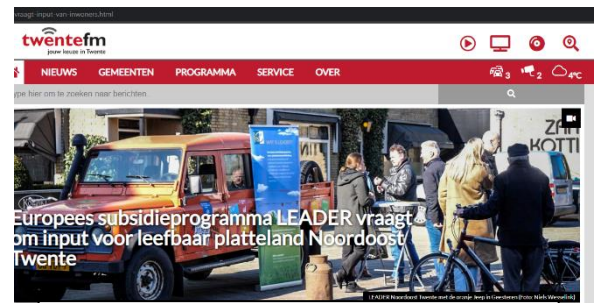
Artikel in de Tubantia:

<https://www.tubantia.nl/tubbergen/goed-plan-om-leven-op-platteland-nog-leuker-te-maken-er-ligt-een-smak-geld-op-je-te-wachten~a6dc2924/>

Maarten op de radio bij 1Tweente

<https://youtu.be/OVu7UIPz6Mk>

Op de markt in Geesteren en op Twente FM

<https://www.twentefm.nl/nieuws/74101/0/leader-vraagt-input-van-inwoners.html>

Maarten wordt geïnterviewd door RTV Losser op de boerenmarkt in Losser,

https://youtu.be/hQO_RiQm00M?t=1127

Een deel van de LAG tijdens het afsluitende festival op 19 maart in Agelo

Bijlage 3: Samenvatting uitkomst online enquête

Inleidend

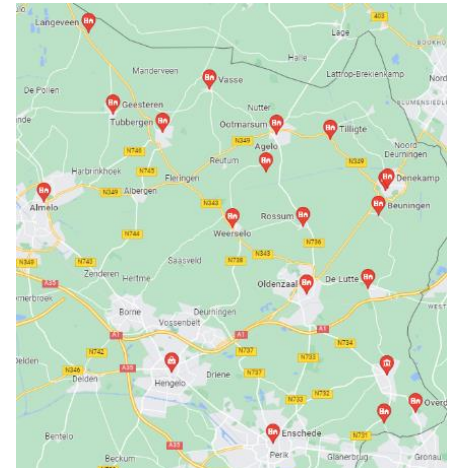
Aantal respondenten: 48

Leeftijdsofbouw:

● 12 - 21 jaar	3
● 22 - 35 jaar	6
● 36 tot 50 jaar	16
● 51 tot 67 jaar	16
● 68 of nog ietsje ouder	7
● anders	0

Waar komen de respondenten vandaan?

Je ziet een mooie verdeling over Noordoost Twente. Opvallend is dat er 15 ingevulde enquêtes uit Losser komen. Dit kan te maken hebben met de succesvolle campagne op de boerenmarkt in Losser. Verder is het mooi om te zien dat ook betrokkenen uit andere plaatsen de enquête invullen. Omdat zij werken in het gebied of van oorsprong uit het gebied komen.

17 goals

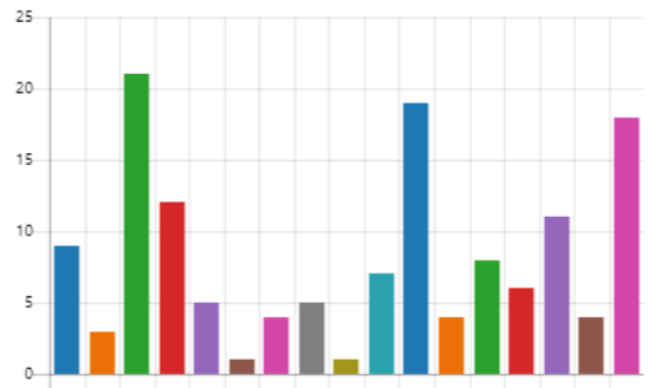
Ken jij de 17 Twentse Goals?

● Ja	25
● Nee	14
● Ik ken wel de 17 mondiale Sus...	9

Bij het merendeel zijn de 17 Twentse goals bekend. Dat betekent dat zij onze campagne kennen. Hieronder wordt weergegeven welke goal de respondenten het meest belangrijk vinden.

- genog geld in 'n tuk
- genog ett'n op 'n teller
- a'moal good te pas
- good onnerwies
- ruimte veur iedereen
- schoon water
- betaalbare greune energie
- eerlijk weark en economisch'n greuj
- nie'jerwetse bedriev'n en verbindingen
- a'moal goeie kans'n
- duurzame steed'n, dorp'n en noaberschap
- nig meer (op)maak'n as neudig
- 't klimaat 'n luk help'n
- klook met water leav'n
- umzeen naor 'n natuur
- vrea, recht en good publiek waerk
- saam'n bereikt wie (völ) meer as alleen

Samenvatting keuze goals

Het blijkt dat de respondenten a'moal good te pas het meest belangrijk vinden. Op de voet gevolgd door duurzamen steed'n, dorp'n en noaberschap en saam'n bereikt wie (völ) meer as alleen.

Schoon water scoort het laagst. Hoewel het klimaat helpen dan weer wel redelijk vaak wordt gekozen, en ook het omzien naar de natuur wordt wel als belangrijk ervaren.

Ook nie'jerwetse bedriev'n en verbindingen blijft achter, hoewel er wel wens is voor werk, economische groei, goede kansen voor iedereen en duurzame steden en dorpen.

De respondenten geven vaak aan dat alle 17 goals belangrijk zijn en samen hangen. Maar als we ze vragen te kiezen komen de volgende argumenten naar voren:

Er wordt meerdere keren genoemd dat de jeugd de toekomst heeft en dat we goed op de planeet moeten letten voor de toekomst van de jeugd. Dit past goed bij de uitgangspunten van de VN om deze doelen te realiseren. Ze zijn van oorsprong ontstaan omdat we moeten zorgen voor de toekomstige bewoner van deze planeet.

De respondenten geven verschillende manieren aan om hier toe te komen. Voor de één bereiken we dat door te zorgen voor voorzieningen, voor de ander is dat door te zorgen voor schoon drinkwater en voor weer de ander zorgen voor goede economische mogelijkheden. De start is soms niet hetzelfde, maar het doel dat nagestreefd wordt is men het wel over eens (jeugd heeft de toekomst). Iets waar meerdere respondenten het over eens zijn is dat een goede gezondheid, en daarmee een gelukkige tukker, alle doelen in de hand werkt. Daarom is de goede gezondheid ook zo belangrijk. En men is het ook eens dat de aankomende veranderingen in de kleine gemeenschappen van Noordoost Twente het best kunnen worden aangepakt door het samen te doen. Je hebt elkaar nodig in een kleine kern om verder te komen. Onderwijs wordt ook vaker genoemd om de toekomst goed in te richten voor onze jeugd. Daar moet aandacht naar toe, want dat lijkt wat af te nemen in kwaliteit geeft men aan.

Alle respondenten willen de leefbaarheid zoals hij nu is houden, sommige maken zich zorgen over de ontwikkelingen. Maar men is trots op het gebied en wil het platteland graag samen sterk houden.

Bijlage 4: SWOT naar aanleiding van gehouden interviews en uitkomst enquête

Bewezen kracht (sterkte)	Gebrekkige kracht (zwakte)
Noaberschap, samenwerken en sociale cohesie. Tukkers doen dingen graag samen en kunnen dat ook. Er is een sterk dorpsgevoel en gevoel van noaberschap. De samenwerking tussen de plaatselijke overheden gaat natuurlijk.	Er zijn onzekerheden voor het landelijk gebied
Het gebied heeft toeristisch aantrekkingskracht door de variatie, rust, ruimte en het mooie, diverse landschap. De inwoners zijn trots op hun gebied, willen dat behouden, en laten het zien aan toeristen. Er is ruimte om te recreëren. Het draagt ook bij aan werkgelegenheid.	De natuur, bodem en biodiversiteit
Jongeren hebben energie en willen duurzaam innoveren en ondernemen	Noaberschap als je 'anders' bent
Nuchterheid van de tukkers	Wonen (voor jongeren en senioren)
	De bescheidenheid van de inwoners en werkenden in het gebied
	De leefbaarheid staat onder druk, het wordt steeds drukker op allerlei vlakken. Het staat ontwikkeling in de weg.

Potentiële kracht (kans)	Afnemende kracht (bedreiging)
De natuur, voor zowel boer, burger, ondernemer, verzorger, als gast. De combinaties tussen boer en natuur en natuur en toerisme versterken. Benutten van de toeristische ruimte. Hand in hand veranderen	De leegloop van het platteland. Jongeren vertrekken en er is vergrijzing. Ook zorgt het voor leegstand en verdwijnen van voorzieningen.
Toerisme en recreatie, voor stoppende boeren, maar ook om mensen 'uit de stad' kennis te laten maken met het platteland (relaxed, gezond, rustig).	Polarisatie, zowel landelijk als regionaal
Leefbaarheid en leefbare dorpskernen (met nieuwbouw van woningen, is nodig) en genoeg gemeenschapsvoorzieningen. Kleinschalige doorstroomwoningen bouwen (vooral voor jongeren/senioren)	Klimaat en overproductie van landbouw
Gebruik bestaande cultuur, combineer met welzijn. Daar zit energie en willen mensen zich voor inzetten. Bundel de krachten.	Verstedelijking en bebouwing, en als gevolg het verdwijnen van boerenakkers etc. Versnippering.
Rust en ruimte (voor iedereen)	Toerisme en recreatie wordt ook als bedreiging gezien (door omvang parken en verstoring rust).
Duurzaamheid	Overprikkeling, maatschappelijke druk
Jongeren betrekken, jonge/sociale ondernemers	

Bijlage 5: SWOT analyse naar aanleiding van gebiedsanalyse

Bewezen kracht (sterkte)	Gebrekkige kracht (zwakte)
Hoog geluksgevoel	Kunst
Werkgelegenheid en ondernemerschap	Cultuur
Aantrekkelijk gevarieerd landschap, met veel natuur	Stikstofuitstoot, verlies aan biodiversiteit
Noaberschap, sterke samenwerkingen en betrokkenheid	Woningopgave
Vitaliteit	
Een positieve houding	
Recreatie en toerisme	
Veilige en gezonde leefomgeving ondersteund vanuit de overheid	

Potentiële kracht (kans)	Afnemende kracht (bedreiging)
Gelukkige tükkers	Landelijke problematiek en polarisatie
Samenhang tussen de uitdagingen, cross-overs	Onzekerheden inwoners en afgenomen vertrouwen in overheid
Een lokale, gebiedsgerichte aanpak	Aansluiting omgevingsvisie met stem van de inwoners
Sociale kwaliteit in de vorm van brede welvaart	
Jongeren	
Brede ontwikkeling landelijk gebied	
Landelijke uitdagingen zoals biodiversiteit en hernieuwbare energie	